

GROEIBOEK ANDERSTALIGE NIEUWKOMERS ZELFSTANDIG WERK

1. WANNEER ZET JE ZELFSTANDIG WERK IN?

Het overbruggen van de talige kloof tussen de taalvaardigheid van An¹ en de taal die in de klas wordt gebruikt, is een grote uitdaging. Bij een aantal lessen vormt de taal geen drempel voor An, maar vaak is er wel een talige kloof tussen Ans taalvaardigheid en de taaleisen van de taak. In heel wat lessen kun je die kloof verkleinen of overbruggen via gerichte ondersteuning. Soms is de talige kloof echter zo groot dat An niet kan aansluiten. In deze laatste situatie kan zelfstandig werk een meerwaarde zijn.

1.1 TAAL VORMT GEEN DREMPEL

Bij sommige activiteiten vormt taal geen drempel en kan An net als de andere leerlingen deelnemen. Denk aan een turn- of muzische les waarbij An ziet wat haar medeleerlingen doen. Daardoor weet An wat van haar verwacht wordt en doet ze mee, net als de andere kinderen.

TAAK VRAAGT BIJNA GEEN TAAL

- Schrijfmotoriek
- Wiskundelessen zoals hoofdrekenen, cijferen, oefeningen op de getallenlijn

VISUELE ONDERSTEUNING DOOR KLASGENOTEN

- Turnles
- Muzische vorming
- Doe-activiteiten zoals koken, stappenplannen uitvoeren, proefjes tijdens WO ...
- Onderzoekende lesactiviteit tijdens metend rekenen, bijvoorbeeld meer dan/minder dan of precies 1 kg
- Bewegingstussendoortjes

¹ Om niet altijd 'de anderstalige nieuwkomer', 'het kind' of 'de leerling' te moeten schrijven, gebruiken we de voornaam An om 'de anderstalige nieuwkomer' te benoemen. We gebruiken ook de vrouwelijke vormen van de voornaamwoorden om naar 'An' te verwijzen.

1.2 DE TALIGE KLOOF IS GROOT, MAAR OVERBRUGBAAR

Bij een deel van de activiteiten is er een talige kloof tussen Ans taalvaardigheid en de taaleisen van de taak. Je kunt deze kloof overbruggen door:

- An dezelfde ondersteuning te bieden als de ondersteuning die je voorziet vanuit de reguliere zorgwerking. Denk daarbij aan preteaching, verlengde instructie in kleine groep en gebruik van onthoudkaders.
- de taak aan te passen. Onderstaand kader geeft aan welk taalaanbod geschikt en haalbaar is voor An. Gebruik dit kader om de moeilijkheidsgraad van de taak in te schatten en aan te passen. In het hoofdstuk ['Taalvaardigheid'](#) van dit 'Groeiboek anderstalige nieuwkomers' lees je hoe je dat concreet aanpakt.

	Begin	Midden	Gevorderd
1	receptief	ook productief (verstaanbaar is voldoende)	productief vormelijke correctheid
2	mondeling	ook schriftelijk (verstaanbaar is voldoende)	schriftelijk vormelijke correctheid
3	onderwerp hier en nu	onderwerp daar en toen	onderwerp abstract
4	onderwerp bekend	onderwerp minder bekend	onderwerp onbekend
5	veel context (visueel; talig)	weinig context	geen context
6	taak op beschrijvend niveau	taak op structurend niveau	taak op evaluerend niveau

1.3 DE TALIGE KLOOF IS TE GROOT EN NIET OVERBRUGBAAR

In sommige situaties is de talige kloof te groot en onoverbrugbaar. Dat is sneller het geval wanneer An nog niet lang op school is of instroomt in een hogere klas. Heel wat factoren bepalen mee of An kan aansluiten bij haar klasgenoten of niet:

- An: is An een leergierige en ondernemende leerling? Zoekt ze spontaan aansluiting bij haar klasgenoten? Of is ze eerder terughoudend?
- De klasgroep: hoe groot is de klasgroep? Vraagt de groep veel ondersteuning en opvolging? Is er een aangename dynamiek in de groep?
- De leerkracht: is de leerkracht ontspannen of staat de draagkracht onder druk? Spreekt de leerkracht een taal die An ook spreekt? Heeft de leerkracht ervaring met nieuwkomers in de klas?
- Zorgwerking: is de zorgwerking op school goed uitgebouwd? Heeft de school al een visie op en ervaring met nieuwkomers?

Wanneer het te moeilijk is om An te laten aansluiten bij de reguliere klaswerking, kun je An een specifieke taak geven of zelfstandig werk inzetten.

AN KRIJGT EEN SPECIFIEKE TAAK

Met een specifieke taak geef je An een afgebakende rol in het klasgebeuren. Op deze manier geef je An het gevoel dat ze meetelt.

- Materiaalmeester
- Tijdsbewaker
- Uitdeler
- Helper van de leerkracht

AN KRIJGT ZELFSTANDIG WERK

Je voorziet voor An een zelfstandige activiteit die ze kan uitvoeren terwijl je lesgeeft aan de klasgroep. Zelfstandig werk is alleen zinvol als het aan de volgende voorwaarden voldoet:

- Zinvol zelfstandig werk is **doelgericht**. Sociale integratie en taalvaardigheid zijn de doelen waarop je focust bij An. In het zelfstandig werk komen die doelen dus aan bod.
- Zinvol zelfstandig werk **sluit aan bij de werking van de reguliere klas**.
- Zinvol zelfstandig werk is **functioneel**. Een opdracht is motiverender wanneer je er een concreet doel aan verbindt.
- Zinvol zelfstandig werk zorgt, indien mogelijk, voor **interactie**. Wanneer An kan samenwerken met een andere leerling, krijgt ze meer luister- en spreekansen.
- Zinvol zelfstandig werk vraagt **weinig ondersteuning van de leerkracht**.

1.4 EEN VOORBEELD

Hieronder zie je het wekschema van een 3de leerjaar. An zit samen met 21 klasgenoten in het 3de leerjaar. Ze heeft geen gemeenschappelijke taal met jou of met de klasgenoten. An ging al naar school voor ze in België aankwam. De zorgleerkracht haalt haar 2 uur per week uit de klas voor extra ondersteuning, samen met enkele minder taalvaardige leerlingen. Voor de rest van de tijd zit ze in jouw klas.

Hoe kan An zoveel mogelijk aansluiten bij de gewone activiteiten en wanneer is zelfstandig werk zinvol?

MAANDAG	DINSDAG	WOENSDAG	DONDERDAG	VRIJDAG
Wiskunde Hoofdrekenen: vermenigvuldigen met een zuiver tiental	Taal Werkwoord herkennen	Wiskunde Cijferen: optellen met 1 keer inwisselen	Taal Spelling: verenkelen en verdubbelen	Taal Begrijpend lezen: stappenplan maken van tekst
Taal Onderwerp en pv zoeken in een zin	Wiskunde Negatieve getallen begrijpen en vergelijken	Taal Begrijpend lezen: tekst voor stappenplan lezen	LO	Wiskunde Herhaling bewerkingen
LO	Zedenleer/godsdiens t 1	Wiskunde Meer dan, minder dan of precies 1 kg.	Taal Vrij lezen	Taal Themawoordensch at herhalen
Taal Verkleinwoorden op -tje -djes en -sjes	Zedenleer/ godsdiens t 2	LO	Wiskunde Tijdsduur in maanden en dagen	WO Infotische bedreigde diersoort voorstellen
Wiskunde Cijferen: optellen zonder inwisselen	Muzische vorming Illustratie met ecoline- achtergrond maken		WO Welke diersoorten zijn bedreigd?	Muzische vorming Illustratie met ecoline
WO Wat is de afvalberg? Milieuproblemen voorkomen en aanpakken	WO Afval sorteren en recycleren		WO Infotische bedreigde diersoort maken Infotische bedreigde diersoort maken en voorstellen	Muzische vorming Illustratie met ecoline

De lessen die An kan volgen, markeer je in het **groen**.

- De lessen LO en MuVo zijn best talig, maar An ziet hoe haar klasgenoten bewegen of wat ze maken. Zo kan ook zij de opdracht uitvoeren.
- De wiskundelessen over bijvoorbeeld hoofdrekenen en cijferen kan ze volgen. Na enkele oefeningen klassikaal gemaakt te hebben, snapt ze hoe de oefeningen in elkaar zitten en kan ze verder.

De lessen die An kan volgen als je ze aanpast of als je extra ondersteuning biedt, markeer je in het **oranje**.

- Het WO-thema gaat over afvalproblematiek en milieuvervuiling. Deze lessen zijn heel talig, maar er wordt al doende geleerd. De leerlingen krijgen eerst een filmpje te zien over sorteren en recyclen. Nadien sorteren ze zelf afval en maken ze hier een nieuw product van.
- De wiskundelessen zijn iets complexer. Enkele leerlingen hebben het moeilijk met rekenen en krijgen extra instructie. An sluit aan bij dit groepje. De zorgleerkracht maakte een filmpje waarin ze de oefening langzaam en stap voor stap uitvoert. Soms vertaalt ze de extra instructie naar de thuistaal van An via de app van DeepL of Google Translate.
- De les metend rekenen over kilogram is een actieve les. De leerlingen gaan al handelend aan de slag met allerlei voorwerpen en een weegschaal.

Tot slot markeer je de overige lessen in het **rood**. Tijdens deze lessen kan An niet aansluiten. Dan geef je An een specifieke taak of zet je zelfstandig werk in.

- De lessen taalbeschouwing en spelling zijn heel talig. De taal die nodig is, staat veel te ver van wat An onder de knie heeft.
- Deze wiskundelessen zijn heel talig door begrippen als negatieve getallen en symmetrie.
- Ook enkele van de WO-lessen zijn veel te moeilijk voor An. De leerlingen moeten info over bedreigde diersoorten opzoeken, selecteren, verwerken en voorstellen.

Op deze manier bereid je je week voor, rekening houdend met An. An neemt deel aan bepaalde klasactiviteiten en doet soms een andere activiteit. Dat betekent dat haar schooldag er wat anders uitziet dan de schooldag van haar klasgenoten. Om haar voorspelbaarheid en daardoor veiligheid te bieden, kun je haar planning visueel maken in de vorm van een daglijn. Als je haar dan zelf laat kiezen welke activiteit ze doet op de vastgelegde momenten, geef je haar eigenaarschap. Je kunt dat doen door de verschillende soorten activiteiten weer te geven met een pictogram. An kiest zelf welk pictogram ze plaatst op de lege momenten in haar daglijn. Het gevoel van controle bevordert haar welbevinden.

2. HOE CREËER JE ZINVOL ZELFSTANDIG WERK VOOR AN?

ZELFSTANDIG WERK IS DOELGERICHT

Tijdens het onthaalonderwijs zet je in op de sociale integratie en taalvaardigheid van An. Deze doelen hou je dan ook voor ogen tijdens het zelfstandig werk. De volgende tips en materialen kunnen je inspireren om aan de slag te gaan rond sociale integratie en taalvaardigheid.

SOCIALE INTEGRATIE

- Bied niet-talige opdrachten aan die toch voldoende uitdaging geven.
 - Er bestaan veel uitdagende zoekboeken, ook voor oudere leerlingen. In de prentenboeken 'Zonnige zomer' en 'Het grote taartenboek' kun je op elke pagina verschillende personages opspeuren en volgen.
 - Tijdens het thema verkeer bouwt An met een visueel stappenplan een schoolbus met afvalmateriaal. Stappenplannen vind je in knutselboeken of online.
- Bied materialen aan in de eigen taal.
 - Tijdens het vrij lezen leest An een anderstalig (prenten)boek.
 - Maak gebruik van vertaalapps om instructies te vertalen.
- Bied materialen aan waarmee An zichzelf kan voorstellen.
- Bied spelmateriaal aan waarmee An individueel aan de slag kan gaan.

Interessante materialen²:

- Zoekboeken voor oudere kinderen én met een opdracht
 - o Hallo wereld! Leer hoe je over de hele wereld mensen begroet
 - o Pierre de Doolhofdetective. Op zoek naar de gestolen doolhofsteen.
 - o Mijn straat. Een wereld van verschil.
 - o Mijn grote reis om de wereld. Dieren.
- Kijk- en zoekboek: 'Leve de lente!', 'Zonnige zomer', 'Het is herfst' en 'Wat een winter!'
- Knutselboek '700 dingen om te maken en te doen'
- Nelsons yogaboek
- Creatieve invulblaadjes waarbij An vertelt over zichzelf en haar familie
- Creatieve invulblaadjes waarbij An vertelt over hoe haar dag was
- Anderstalige prentenboeken
- [Prentenboeken in alle talen](#)
- Spelen
 - o Tangram
 - o Sudoku
 - o SmartGames

TAALVAARDIGHEID: MONDELINGE VAARDIGHEDEN

- Bied luisterverhalen en liedjes aan.
 - Er bestaan verschillende cd's en websites met Nederlandstalige (kinder)liedjes. An leest tijdens het luisteren de teksten van deze eenvoudige liedjes.

² Meer informatie over de vermelde materialen vind je in de '[Materialenwijzer anderstalige nieuwkomers](#)'.

START

- An luistert naar een ingesproken verhaal. Met de app Vocaroo is het heel eenvoudig om fragmenten op te nemen en meteen op te slaan via een QR-code. De QR-code kan samen met het boek mee naar huis.
- Bied via interactieve materialen nieuwe woordenschat aan.
 - An bladert in het leer- en luisterboek van 'NT2 praat mee!'. Met de voorleesperen scant ze de afbeeldingen en de pen verwoordt de voorwerpen die ze scant.
 - Maak gebruik van interactieve praatplaten.
- Bied instructiefilmpjes aan bij de opdrachten die An kan uitvoeren.
 - Er bestaan verschillende websites met instructiefilmpjes van bijvoorbeeld knutselopdrachten en proefjes.

Interessante materialen:

- NT2, praat mee! - De voorlezer, Leer-luisterboeken, Werkbladenmappen, Woordenboeken
- Cd's Kapitein Winokio: met cd en tekstboekje
- Instructiefilmpjes bij knutselopdrachten
- Interactieve praatplaten (met ThingLink of via QR-code)
- Digitale prentenboeken (YouTube)
- Ingesproken fragmenten in QR-code omzetten (Vocaroo)

TAALVAARDIGHEID: SCHRIFTELIJKE VAARDIGHEDEN

- Bied leesvoer aan voor beginnende lezers.
 - Denk aan strips of weetboeken voor beginnende lezers van Veilig leren lezen.
 - An kan de actualiteit volgen via Wablieft Start.
- Werk aan begrijpend lezen via eenvoudige (doel)opdrachten.
 - An krijgt een opdrachtkaart uit de box Feestneus (Veilig leren lezen). Op de voorkant van de kaart staan 4 prenten met bijhorende zinnen. An leest de zinnen. Op de achterkant van de kaart staat het vervolg van het verhaal met opnieuw 4 prenten en zinnen. An schrijft de zinnen in de juiste volgorde. Mogelijk moet je de instructie inspreken of vertalen.
 - An krijgt een leesopdracht uit 'Ik lees, ik doe' van een lager leerjaar.
- Bied eenvoudige opdrachten kopiërend schrijven aan.
 - An gaat aan de slag met het boekje 'Veilig gespeld' van Veilig leren lezen. Ze kopieert de woorden en zinnen uit het boekje. Ze mag elk woord opzoeken in haar moedertaal zodat ze de nieuwe woorden niet alleen overschrijft, maar ook begrijpt.
 - An maakt voor zichzelf een woordenboekje. Ze kopieert themawoorden die jij selecteerde en zoekt er een afbeelding bij.

Interessante materialen:

- Feestneus (Veilig leren lezen)
- ik lees, ik doe
- Ringboekje (Veilig leren lezen)
- Veilig gespeld (Veilig leren lezen)
- Strips voor beginnende lezers (Veilig leren lezen)
- Lees alles over ... mijn lijf
- Leren lezen zoekboek – zoek je mee met kik en saar?

ZELFSTANDIG WERK SLUIT AAN BIJ DE WERKING VAN DE REGULIERE KLAS

- In het ideale geval sluit het zelfstandig werk aan bij de inhoud van de lesactiviteit in de klas. Als het niet lukt om bij de les zelf aan te sluiten, zoek je een opdracht die aansluit bij het thema van de lessen taal of wereldoriëntatie.
- Bij je les over bedreigde diersoorten kan An bijvoorbeeld:
 - een filmpje bekijken over bedreigde diersoorten, indien mogelijk in een taal die ze beheerst;
 - een filmpje bekijken over de dieren die in het bos leven, indien mogelijk in een taal die ze beheerst;
 - een informatief prentenboek bekijken, bijvoorbeeld 'Naar de dierentuin' uit de reeks Willewete of 'Mijn grote reis om de wereld. Dieren'. An zoekt enkele dieren waarover haar klasgenoten in de les leren.
- Het zelfstandig werk kan een vorm van preteaching zijn. Dan bereidt het An voor op een les die of een thema dat je binnenkort aan de klas geeft.
 - An snuistert door een interactieve praatplaat (thinglink.com). Ze hoort woordenschat over het thema en kan filmpjes bekijken.
 - Volgende week start je met het WO-thema 'Hier wonen wij'. An bladert door het leer- en luisterboek van 'NT2 praat mee!'. Met de voorleespen beluistert ze woorden en zinnen over het thema wonen.
- Sommige methodes (bijvoorbeeld Taalkanjers) ontwikkelden materialen voor An. Die sluiten niet aan bij de werking van de reguliere klas, maar de manier van werken en de lay-out zijn wel herkenbaar voor An.

ZELFSTANDIG WERK IS FUNCTIONEEL

- Bied opdrachten aan waarbij An een concreet doel nastreeft. Een opdracht is immers motiverender wanneer je niet alleen moet lezen 'om te lezen'.
 - An stelt haar opdracht voor aan een groepje leerlingen of aan de volledige klas. Ze doet dat met een klasgenoot die dezelfde taal spreekt, met jouw hulp, een vertaalapp ...
 - An verzamelt haar zelfstandig werk in een portfolio. Af en toe kijkt ze samen met jou in het portfolio. Het portfolio kan ook mee naar huis.

ZELFSTANDIG WERK BENUT INTERACTIE

- Laat An zoveel mogelijk samenwerken met een andere leerling. Zo krijgt ze meer luister- en spreekkansen.
 - Kies een leerling met een gemeenschappelijke taal of een meer taalvaardige leerling.
 - An werkt samen met enkele andere leerlingen aan een talig uitdagende opdracht. Ze krijgt een specifieke taak zoals materiaalmeester, tijdsbewaker of uitdeler.

ZELFSTANDIG WERK VRAAGT WEINIG ONDERSTEUNING VAN DE LEERKRACHT

- Mondelinge instructie is nodig. Bouw je ondersteuning af door:
 - je instructies aan te vullen met visuele stappenplannen op papier of op een tablet. Zo stimuleer je het zelfstandig werken.
 - de instructie in te spreken via een app. Met de app Vocaroo kun je instructies opslaan achter een QR-code. Deze QR-code kun je printen om te laten scannen, in de klas én thuis.
 - de opdracht voor het zelfstandig werk te vertalen. Dankzij een correctiesleutel kan An zelfstandig haar opdracht verbeteren.
- Er bestaan heel wat websites en leuke knutsel- en doeboeken vol stappenplannen. Je hoeft niets uit te vinden wat al bestaat.